Бараа нийлүүлэлтэнд тавигдах шаардлага,стандарт

1. **Мах**

№	Бараа бүтээгдэхүүний нэр	Стандарт
1	Мах /үхэр/	MNS 2457-2009
2	Мах /хонь/	MNS 2456-2009

Мах, махан бүтээгдэхүүнд: Бага насны хүүхдийн хооллолт нь хүүхдийн хоногийн хэрэгцээ, тэдний өсөлт хөгжилттэй уялдан өөрчлөгдөж байх бөгөөд бие бялдар сэтгэхүйн хэвийн өсөлт хөгжилтийг бүрэн хангахуйц хэмжээний уураг, өөх тос, нүүрс ус, эрдэс бодис, амин дэм агуулсан бага насны хүүхдэд тохирсон зөөлөн амт чанартай мах нийлүүлнэ.Ясны хорогдол их гардгаас шалтгаалан махны хэмжээ багасдаг. Иймээс махны гарц ихтэй бага насны малын мах нь илүү тохиромжтой байдаг. Мах махан бүтээгдэхүүнийг ариун цэврийн шаардлага хангасан үл зэврэх металлаар доторлосон битүү тэвштэй тусгай зориулалтын машинаар тээвэрлэнэ.

2. **Бусад хүнсний материал**

Хүнсний төрлийн бүтээгдэхүүнд:

Нийлүүлж буй **цагаан будаа, шар будаа, вандуй, гурвалжин будаа, хүүхдийн будаа, хөц будаа, БГ-055, БГ-085,БГ-075, БГ-115 ангилалын гурил нь**: Хүнсний аюулгүй байдал, хорио цээрийн шаардлагыг хангасан байх. Үүнд: Сав, баглаа боодол гэмтээгүй, гадны бохирдолгүй, хогт хольцгүй, ургамлын гадаад дотоод хорио цээргүй, хөнөөлт шавьжгүй, хөгц мөөгөнцөр илрээгүй, өөрийн төрөлдөө тохирсон үнэр амт, нэр төрлийн дагуу өнгөтэй, хуурай нунтаг, бөөгнөрсөн хэсэггүй байх. Мөн химийн шинжилгээгээр: хүчиллэг, чийглэг, цавуулаг, үнслэг чанар нь стандартанд тохирч байх шаардлагатай. Хадгалалт, савлалт, борлуулалтын явцад бүтээгдэхүүн тус бүрийг тодорхой үзүүлэлтээр улирал бүр шинжилгээнд хамруулсан шинжилгээний бичгийг авчирч өгч байх. **Гоймонгийн төрлүүд нь**: нэр төрөлдөө тохирсон амт, цагаан саарал өнгөтэй, гадаргуу хугарч үйрээгүй, хөгц мөөгөнцөр илрээгүй, гашуун исгэлэн буюу гадны амт үнэргүй, төмрийн хольцгүй, гэдэсний бүлгийн эмгэг төрөгч болон төмсний савханцар илрээгүй, чийглэг, хүчиллэг, төмөрлөгийн үзүүлэлт нь чанарын шаардлага хангасан зөвшөөрөгдөх хэмжээнд байна.

3. **Талх, нарийн боов**

№	Бараа бүтээгдэхүүний нэр	Стандарт
1	Талх	MNS 4661:2009
2	Нарийн боов	MNS 2488-98

Талх, нарийн боов: Улсын ба салбарын стандарт, техникийн нөхцөл бусад норматив, техникийн баримт бичигт заасан хүүхдийн хүнсэнд хэрэглэж болох чанарын баталгаатай материал, нарийн боовны үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүнийг хэрэглэнэ.

Нарийн боовыг хуурай цэвэр гадны элдэв үнэргүй, өөр өөрийн хэлбэр дүрстэй, дутуу зуурагдсан шинж тэмдэггүй, нэр төрөлдөө тохирсон амт үнэртэй, жигд сийрэгжилттэй, гадны хольцгүй, гүйцэд бололттой, шинжилгээгээр чийглэг, хүчиллэг, сийрэгжилт нь зөвшөөрөгдөх хэмжээндээ байх ба нянгийн бохирдолгүй байх. Нарийн боовыг хурц үнэртэй өөр төрлийн бараатай хамт тээвэрлэхийг хориглоно. Түргэн гэмтдэг барааг тусгай зориулалтын чанарыг алдуулахгүйгээр тээвэрлэнэ. Зөвхөн батлагдсан стандарт техникийн нөхцөл, чанарын баталгаатай барааг хүлээн авна. Хүлээн авахдаа хайрцаг савны байдал хаяг шалгана. Хайрцаг саван дээр үйлдвэрлэсэн огноо, хадгалах горим, цэвэр бохир жин зэргийг заасан шошготой байна.Чанаргүй буюу гологдол бүтээгдэхүүн хүлээн авахыг хориглоно.

4. **Хүнсний ногоо**

№	Бараа бүтээгдэхүүний нэр	Стандарт
1	Сонгино	MNS 0260:1982
2	Төмс	MNS 258-2006
3	Байцай	MNS 0255-2007
4	лууван	MNS 0270-1982

Хүнсний ногооны төрөлд: Төмс, байцай, сонгино, лууван, манжин, хүрэн манжин, цэцэгт байцай, улаан лооль, өргөст хэмх багтана.

Төмс: Гадаад байдал нь бүтэн сортынхоо хэлбэр дүрсийг хадгалсан, хөнөөлт шавьжаар гэмтээгүй, бүтэн, хуурай, хөндлөн огтлолын өнгө цагаан шар, хальсны бэхжилт сайн ,

1ш -ийн жин 114,6гр-249,7гр, голчийн хэмжээ 62-86мм, гадаргуу нь хүрэнтэж зөөлрөөгүй, ногоороогүй , хөндий үүсээгүй байх шаардлагатай.

Байцай: Сортынхоо хэлбэрийг хадгалсан, гадны амт үнэргүй, хөнөөлт шавьжинд идэгдээгүй, хөлдөлт хайрагдалтгүй, жижиг биш , өнгө цайвар ногооноос ногоон байх.
Лууван: Сортынхоо хэлбэр дүрсийг хадгалсан, өнгө жигд улаан шаргал, гадны амт үнэргүй, хортонд гэмтэж өвчлөөгүй, дотроо хөндийрөөгүй, өлсөж үрчийгээгүй голч хэмжээ нь 1,9-2,8см байх ,1ш-ийн жин 100гр- 150гр байх шаардлагатай.

Сонгино: Сайн сортын хэлбэр дүрсээ хадгалсан,бөөрөнхий хэлбэртэй, гадаргуу хуурай, өвчлөлтгүй, хөндлөн огтлол дахь өнгө цагаан шар, 1ш-ийн жин нь 56,8-82,6гр, механик гэмтэлгүй байх.

Хүнсний ногоог зориулалтын зооринд стандартын дагуу зөв хадгалсан байх.

5. Сүү, сүүн бүтээгдэхүүн

№	Бараа бүтээгдэхүүний нэр	Стандарт
1	Сүү	MNS 4228-2011
2	Аарц	MNS 420-2005
3	Тараг	MNS 21508 MNS 2152-1983

Сүү, сүүн бүтээгдэхүүнд: Сүү, аарц, тараг, ээзгий, ааруул багтдаг.Гадны бохирдолгүй сүү сүүн бүтээгдэхүүний ариун цэврийн шаардлага хангасан гэрчилгээтэй, амт үнэр сайтай, гашлаагүй, сав баглаа боодол гэмтэлгүй битүү саванд хурааж тээвэрлэсэн, чийглэг нь тохирсон, гашлах болон гашуун элдэв төрлийн амт үнэргүй байх.

Техникийн тодорхойлолтууд

“Хүүхдийн хоолны материал” 1. Мах -ны техникийн тодорхойлолт

№	Техникийн үзүүлэлтэд тавигдах шаардлага
1	❖ Гарал, үүслийн гэрчилгээтэй байна ❖ Өнгө үзэмж сайтай, /1-р зэргийн мах байх/ ❖ Эрүүл ахуйн шаардлага хангасан байх ❖ Хүнсний бүтээгдэхүүний стандартад нийцсэн байх ❖ Тээвэрлэлт, хадгалалт хамгаалалтын стандарт шаардлагыг хангасан байна ❖ Зориулалтын агуулах болон бэлтгэн нийлүүлэгчээс шууд нийлүүлдэг байх ❖ Шаардлагатай бүх шинжилгээнд хамрагдсан байх ❖ Нийлүүлэх бүтээгдэхүүний гарал үүслийг тендерийн бичиг баримтанд тусгаж өгсөн байх ❖ Бусад: **Мах хонь**: 1-р зэргийн Улаан ягаан ба улаан, цагаан өөхтэй. Махны өөрийн өвөрмөц үнэртэй, чанар байдлаа алдаж муудсан буюу гадны ямар нэгэн үнэргүй байна. Хонины хэт тарган биш, туранхай биш, өнгө үзэмжинд өөрчлөлт ороогүй, хүүхэд идэхэд тохиромжтой зөөлөн,өвчин үүсгэгч нянгүй, гарал үүслийн болон шинжилгээний бичигтэй, 20-28 кг-ийн хооронд жинтэй, гулууз мах **Мах үхэр**: 1-р зэргийн Улаан ба улаан хүрэн, цайвар шаргал өөхтэй. Тухайн төрлийн махны өөрийн өвөрмөц үнэртэй, чанар байдлаа алдаж муудсан буюу гадны ямар нэгэн үнэргүй байна. Үхэрийн хэт тарган биш, туранхай биш, өнгө үзэмжинд өөрчлөлт ороогүй, хүүхэд идэхэд тохиромжтой зөөлөн, өвчин үүсгэгч нянгүй, гарал үүслийн болон шинжилгээний бичигтэй, 130-150 кгийн хооронд жинтэй байх

“Хүүхдийн хоолны материал” 2. Бусад хүнсний материалын техникийн тодорхойлолт

№	Техникийн үзүүлэлтэд тавигдах шаардлага
1	❖ Өнгө үзэмж, амт, чанарын шаардлага хангасан байх ❖ Зориулалтын агуулахтай байх ❖ Эрүүл ахуйн шаардлага хангасан байх ❖ Хүнсний бүтээгдэхүүний стандартад нийцсэн байх ❖ Тээвэрлэлт, хадгалалт хамгаалалтын стандарт шаардлагыг хангасан байна ❖ Сав баглаа боодлын стандарт шаардлага хангасан байх ❖ Шаардлагатай бүх шинжилгээнд хамрагдсан байх ❖ Нийлүүлэх бүтээгдэхүүний гарал үүслийг тендерийн бичиг баримтанд тусгаж өгсөн байх ❖ Үйлдвэрлэсэн огноо, ашиглагдах хугацаа шаардлага хангасан байх ❖ Нийлүүлэгч нь 2-оос доошгүй жил ажилласан байна ❖ Бусад: **Гурил:** 1-р зэргийн гурил нь цагаан буюу шаравтар цагаан туяатай цагаан, буудайн гурилын хэвийн үнэртэй, исгэлэн болон гашуун чихэрлэг

	амтгүй, зажлахад элсэрхэг буюу хатуу зүйл зажлагдахгүй. 2-р зэргийн гурил нь буудайн гурилын хэвийн үнэртэй,чийгтэж нороогүй стандарт хангасан байх. **Хүүхдийн будаа**: 1 кг-ын уутаар савласан байх, тунгалаг биш өтгөн нэгэн жигд цагаан өнгөтэй, ширхэг бүхий хүүхдийн будааны хэвийн үнэртэй, исгэлэн, хөгц зэрэг гадны үнэргүй хэвийн амттай, исгэлэн, гашуун зэрэг гадны ямар нэг амтгүй зажлахад элсэрхэг буюу хатуу зүйл зажлагдахгүй байна. **Шар, цагаан, хөц, гурвалжин будаанууд**: 1 кг-ын уутаар савласан байх, ургалт бүрэн гүйцсэн, бөөрөнхий хэлбэртэй, элдэв хог хаягдалгүй, хээггүй. **Элсэн чихэр**: жигд нарийн ширхэгтэй, цагаан өнгөтэй, өөрийн төрлийн үнэртэй чихэрлэг амттай, уусалт сайн, гадны хольцгүй. **Ургамлын тос**: цайвар шар өнгөтэй, цэвэр тунгалаг, тунадас үүсээгүй, зориулалтын саванд савласан гаж үнэргүй, өөрийн амттай. **Давс**: иоджуулсан, зориулалтын уутанд савласан. **Гоймонгууд**: гадаргуу нь шулуун эржгэр долгиолсон буюу туузан хэлбэртэй, нэр төрөл ангилалдаа тохирсон элдэв амт, үнэргүй хөгцөрсөн гашуун, исгэлэн буюу гадны үнэр амтгүй, савлалт тээвэрлэлтийн явцад үйрч няцраагүй, шаргал буюу цайвар шаргал өнгөтэй. **Хөөлгөгч**: шаргал туяатай, сааралдуу өнгөтэй, бараан толбогүй,гадны ямар нэгэн амтгүй,задлахад нунтаг байдалтай, хуурай наалдаагүй, хадгалах хугацаа хэтрээгүй. **Үзэм**: хүрэн бор, шаргал өнгөтэй,чихэрлэг, гадны гаж амтгүй, шороо чулуугүй, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан. **Хар чавга, чангаанз**: гадны бохирдолгүй, гаж үнэр амтгүй, өөрийн амт үнэртэй **Вандуй, эрдэнэ шиш**: 400 гр-ын савтай байх, савны битүүмжлэл алдагдаагүй хонхойж савны хэлбэр алдагдаж гэмтээгүй байх **Олон жимсний чанамал**: 860гр савтай. Жимсний өөрийн амттай исэж гашуун амт ороогүй. **Нэрс, гишүүнэгний чанамал**: өөрийн жимсний амт үнэртэй, исэж гашуун амт ороогүй.гадны бохирдолгүй байна. Монголын хөрсөнд ургасан, гадны хольц, иш навч, шилбэнээс нь салгасан, эсээгүй, няцраагүй, амт, өнгө, үнэр өөрчлөлтгүй, гүйцэт болсон жимсээр чанасан, орц норм жигд **Сүү**: 1л-ийн хайрцагтай сүү,4% тослогтой гашлаж муудаагүй байх **Аньс, чацаргана**: Гадны хог бохирдолгүй, исэж элдэв үнэр амт ороогүй байх. Эх орны хөрсөнд ургасан, ямар нэгэн хольцгүй, өнгө үзэмж амт чанарт өөрчлөлт ороогүй, зөв хадгалагдсан, химийн болон нян судлалын шинжилгээ хийгдсэн, хагарч няцраагүй, стандарт хангасан

	Масло: элдэв амт үнэргүй бохирдолгүй байх **Цай:** Элдэв гаж амт үнэргүй,цайны ургамлын үнэртэй чийгтэж нороогүй байх **Овьёос:** Амт үнэр хэвийн хуурай нороогүй байх **Далайн байцай/шөлний/:** Солонгос улсынхтай дүйцхүйц, хадгалах хугацаа дуусаагүй, хадгалалт тээвэрлэлтийн горим алдагдаагүй, сав баглаа боодол гэмтээгүй, эвгүй амт үнэр ороогүй, нян судлалын шинжилгээ хийгдсэн, стандартын шаардлага хангасан, 50гр-аар савласан

“Хүүхдийн хоолны материал” 3. Талх, нарийн боовны техникийн тодорхойлолт

№	Техникийн үзүүлэлтэд тавигдах шаардлага
1	❖ Өнгө үзэмж, амт, чанарын шаардлага хангасан байх ❖ Зориулалтын агуулахтай байх ❖ Эрүүл ахуйн шаардлага хангасан байх ❖ Хүнсний бүтээгдэхүүний стандартад нийцсэн байх ❖ Тээвэрлэлт, хадгалалт хамгаалалтын стандарт шаардлагыг хангасан байна ❖ Сав баглаа боодлын стандарт шаардлага хангасан байх ❖ Шаардлагатай бүх шинжилгээнд хамрагдсан байх ❖ Нийлүүлэх бүтээгдэхүүний гарал үүслийг тендерийн бичиг баримтанд тусгаж өгсөн байх ❖ Үйлдвэрлэсэн огноо, ашиглагдах хугацаа шаардлага хангасан байх ❖ Нийлүүлэгч нь 2-оос доошгүй жил энэ салбарт ажилласан байна ❖ Бусад: **Талх:** 500гр-ын жинтэй хэлбэр дүрсээ алдаагүй хөгцөрч элдэв амт үнэр ороогүй гадны бохирдолгүй байх **Массын нарийн боов:** Эх орны үйлдвэрийнхтэй дүйцхүйц, тослог багатай,жин грам үнэн зөв, 100 гр нь 340 ккал-с багагүй илчлэгтэй, улаан буудайн дээд гурилаар хийсэн, элсэн чихэртэй, хэт хөөмөл биш, хүүхэд идэхэд зориулсан хэмжээ бүтэцтэй, 500грамаар савлагдсан, хими болон нян судлалын шинжилгээ хийгдэж, стандарт хангасан, савалгаан дээр үйлдвэрлэсэн огноо үнэн зөв бичигдсэн, зориулалтын сав, баглаатай бүтээгдэхүүн байх.

“Хүүхдийн хоолны материал” 4. Хүнсний ногооны техникийн тодорхойлолт

№	Техникийн үзүүлэлтэд тавигдах шаардлага
1	❖ Өнгө үзэмж, амт, чанарын шаардлага хангасан байх ❖ Зориулалтын агуулахтай байх ❖ Эрүүл ахуйн шаардлага хангасан байх ❖ Хүнсний бүтээгдэхүүний стандартад нийцсэн байх ❖ Тээвэрлэлт, хадгалалт хамгаалалтын стандарт шаардлагыг хангасан байна ❖ Сав баглаа боодлын стандарт шаардлага хангасан байх ❖ Шаардлагатай бүх шинжилгээнд хамрагдсан байх ❖ Нийлүүлэх бүтээгдэхүүний гарал үүслийг тендерийн бичиг баримтанд тусгаж өгсөн байх ❖ Үйлдвэрлэсэн огноо, ашиглагдах хугацаа шаардлага хангасан байх ❖ Нийлүүлэгч нь 2-оос доошгүй жил энэ салбарт ажилласан байна ❖ Бусад: **Төмс**: 1-р зэргийн шинэ эрүүл, шар өнгөтэй,өвчин, хөнөөлт шавьжаар гэмтээгүй,бүтэн,хуурай,сортынхоо хэлбэр дүрсийг хадгалсан, ногооroогүй 150 грамаас том байна. Өөр төрлийн амт, үнэргүй байна **Лууван**: 1-р зэргийн шинэ, эрүүл, өнгө нь жигд хэвийн сортынхоо хэлбэр дүрсийг хадгалсан, хальс нь хатуураагүй, гадны амт үнэргүй, нягт шүүслэг, хөндийрөөгүй, модорч хөгшрөөгүй байна. 150 граммаас том байна **Байцай**: 1-р зэргийн толгой нь сайн нягтарсан шинэ, бүтэн цэвэр, ялзарч муудаагүй , гадны үнэр амтгүй байна. **Сонгино**: Ялзарч муудаагүй, чанартай, эрүүл, шинжилгээний бичигтэй хүнсэнд хэрэглэхэд тохиромжтой, шаардлага хангасан. **Шар манжин, хүрэн манжин:** 1-р зэргийн шинэ, эрүүл, өнгө нь жигд хэвийн
	сортынхоо хэлбэр дүрсийг хадгалсан, хальс нь хатуураагүй, ялзарч муудаагүй , гадны амт үнэргүй байна. Нягт шүүслэг, хөндийрөөгүй, модорч хөгшрөөгүй байна. 150 граммаас том байна **Чинжүү**: Ялзарч муудаагүй бүтэн өөрийн шинжийг хэвээр хадгалсан байх **Саримс:** Ялзарч муудаагүй бүтэн өөрийн шинжийг хэвээр хадгалсан байх **Брокколи:** Ялзарч муудаагүй бүтэн өөрийн шинжийг хэвээр хадгалсан байх **Шар хулуу:** Ялзарч муудаагүй бүтэн өөрийн шинжийг хэвээр хадгалсан байх **Улаан лооль**: Ялзарч муудаагүй, өнгө үзэмж сайтай , үрлэн хэлбэртэй байх **Өргөст хэмх**: хонхойж муудаагүй байх

“Хүүхдийн хоолны материал” 5. Хүнсний ногооны техникийн тодорхойлолт

№	Техникийн үзүүлэлтэд тавигдах шаардлага
1	❖ Өнгө үзэмж, амт, чанарын шаардлага хангасан байх ❖ Зориулалтын агуулахтай байх ❖ Эрүүл ахуйн шаардлага хангасан байх ❖ Хүнсний бүтээгдэхүүний стандартад нийцсэн байх ❖ Тээвэрлэлт, хадгалалт хамгаалалтын стандарт шаардлагыг хангасан байна ❖ Сав баглаа боодлын стандарт шаардлага хангасан байх ❖ Шаардлагатай бүх шинжилгээнд хамрагдсан байх ❖ Нийлүүлэх бүтээгдэхүүний гарал үүслийг тендерийн бичиг баримтанд тусгаж өгсөн байх ❖ Үйлдвэрлэсэн огноо, ашиглагдах хугацаа шаардлага хангасан байх ❖ Нийлүүлэгч нь 2-оос доошгүй жил энэ салбарт ажилласан байна ❖ Бусад: **Сүү :1-р зэргийн** түүхий сүүний өвөрмөц амт,үнэртэй цагаан шаравтар өнгөтэй нэгэн жигд тунадасгүй гашлаагүй байна **Аарц :**.Гадны бохирдолгүй өөрийн амт үнэр сайтай байна **Тараг :**Гадны бохирдолгүй амт үнэр сайтай гашлаагүй ,гашлах болон гашуун элдэв төрлийн амт үнэргүй байх **Ааруул, Ээзгий** :Цэвэр малын сүүгээр хийсэн гадны элдэв амт үнэргүй байх **Цөцгий :**Монгол үнээний цэвэр сүүгээр хийсэн шинэ амт чанар сайтай хими болон нян судлалын шинжилгээ хийгдсэн стандартын шаардлага хангасан байх

Үнэлгээний хорооны дарга.....................Д.Ууганбаяр

Үнэлгээний хорооны н/б дарга....................Б.Энхтөгс

Үнэлгээний хороо гишүүн ....Ц.Өлзий жаргал

Үнэлгээний хорооны гишүүн.................... Д.Цолмон

Үнэлгээний хорооны гишүүн........................Б.Насанжаргал